

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Технології протидії політичним маніпуляціям»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Код і найменування спеціальності	C2 Політологія
Тип і назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма «Політологія»
Курс, семестр	2 курс, 3 семестр
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 4 Загальна кількість годин – 120, із яких: лекцій – 16 год., семінарських занять – 24 год. Форма семестрового контролю – залік
Мова (-и) викладання	Державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	Факультет обліку та фінансів, кафедра політології, історії і філософії
Контактні дані розробника (-ів)	Викладач: Приходько Сергій, к. політ. н., доцент, доцент кафедри політології, історії і філософії Контакти: ауд. 458, навчальний корпус № 4 e-mail: serhii.prykhodko@pdau.edu.ua сторінка викладача: https://www.pdau.edu.ua/people/prihodko-sergiymikolayovich

МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Статус навчальної дисципліни	Вибіркова фахова
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, які передують її вивченню відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми: «Методологія сучасних політологічних досліджень», «Актуальні проблеми сучасної політики», «Політичне моделювання і прогнозування», «Політична регіоналістика».
Компетентності	<i>загальні:</i> ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми. ЗК09. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. <i>спеціальні (предметні, фахові):</i> СК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів. СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

Програмні результати навчання	ПРО2. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань. ПРО4. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень. ПРО6. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів. ПРО7. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.
РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)	
ОК сприяє набуттю комплексу соціальних навичок (soft skills), важливих для сучасного фахівця: критичне мислення і аналіз, толерантність, організація командної роботи, вміння проводити переговори та вирішувати конфлікти, вміння ставити та досягати поставлених цілей, управляти часом, цілеспрямованість, презентаційні навички, навички публічного виступу, ефективної комунікації, стресостійкість, креативність	
МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Сформувати у здобувачів знань з теорії і практики сучасних політичних маніпулятивних технологій, механізмів протидії маніпуляціям.	
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Тема 1. Поняття політичної комунікації. Тема 2. Політичні технології як механізм політичних комунікацій. Тема 3. Маніпулятивні політичні технології: поняття і види. Тема 4. Види маніпулятивних технологій. Тема 5. Інформаційні маніпулятивні технології. Тема 6. Медіаграмотність та принципи споживання інформації. Тема 7. Критичне мислення як засіб протистояння маніпуляціям. Тема 8. Протидія маніпуляціям під час виборчих кампаній.	
МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ	
Словесні (лекція, розповідь, пояснення, бесіда); наочні (ілюстрування); інтерактивні методи (дискусії, дебати, проєктування професійних ситуацій; розроблення і презентація проєктів); рольові та ділові ігри; мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій), кейс-методи.	
ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання	Наведені у Додатку до силабусу
ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ	
–щодо виконання термінів та перескладання	Усі завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлений термін; роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчий бал (-30%). Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин із дозволу деканату. Повторне проходження контрольного заходу із навчальної дисципліни для ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів. Отримана

	оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною
- щодо академічної доброчесності	Здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.
- щодо відвідування занять	відвідування лекційних і семінарських занять здобувачами вищої освіти є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача
- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти	На здобувачів вищої освіти поширюється право на визнання результатів навчання, здобутих у неформальній / інформальній освіті. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах (Prometheus, Coursera, ВУМ online, EdEra тощо). Особливості неформального / інформального навчання та процедури перезарахування їх як освітнього компонента або його частини регламентовані «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету»
- щодо оскарження результатів оцінювання	Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Порядок оскарження результатів оцінювання здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті».

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди : підручник. Київ : Ліра-К, 2020. 254 с.
2. Інформаційно-психологічне протиборство : підручник. Київ : ПАТ «ВІПОЛ», 2018. 386 с.
3. Курбан О. В. PR у маркетингових комунікаціях : навч. посіб. Київ : Кондор, 2016. 246 с.
4. Кулеба Д. Війна за реальність Як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. Київ : Книголав, 2022. 384 с.
5. Медіаосвіта та медіаграмотність : навч.-метод. посіб. Умань : Візаві, 2023. 123 с.
6. Медіаграмотність : навч. посіб. Київ : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2025. 136 с.
- 6 Сучасні технології нейролінгвістичного програмування : навч. посіб. Київ : ВД «Сварог», 2020. 200 с.
7. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. Горбуліна В. П. Київ : НІСД, 2017. 496 с.

Допоміжні

1. Бакланова Н. М. Політична пропаганда як один із найефективніших засобів формування громадської думки. *Політикус : наук. журнал*. 2023. № 1. С. 7–11.
2. Бобров П. Пропаганда 2023: інформаційні війни під час російської агресії. Харків : Фоліо, 2023. 320 с.
3. Відповідальна політика в сучасній Україні: ілюзії та реалії / за ред. О. М. Майбороди. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. 252 с.

4. Даниленко С. Перевтілення демократії в інформаційну добу: роль нових медіа та громадянського комунікування. *Політичні дослідження*. 2021. № 1. С. 90–105.
5. Денисюк Ж. З. Пропаганда та контрпропаганда в контексті стратегій державної інформаційної політики. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління*. Київ, 2021. Т. 32, № 2. С. 46–51.
6. Мошак Д. Сучасні політичні маніпуляції: політико-комунікаційний та політико-технологічний виміри. *Politicus : науковий журнал*. 2020. Вип. 4. С. 42–46.
7. Почепцов Г. Г. Пропаганда 2.0. Харків : Фоліо, 2018. 796 с.
8. Propaganda and mass persuasion: a historical encyclopedia, 1500 to the present. New York : ABC-CLIO, 2018. 318 p.
9. Stephenson W. Play Theory of Mass Communication. Chicago : Transaction Publishers, 2017. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2017/nov/6677/cebenko.pdf>
10. Morgan S. Fake news, disinformation, manipulation and online tactics to undermine democracy. *Journal of Cyber Policy*. 2018. Volume 3, Issue 1. P. 39–43.

Інформаційні ресурси

1. Американська асоціація політичних наук. URL: <https://www.apsanet.org/>
2. Асоціація політичних наук, Об'єднане Королівство. URL: <https://www.psa.ac.uk/>
3. Медіапсихологія і медіа освіта. URL: <http://www.mediaosvita.org.ua>
4. Міжнародна асоціація політичних наук. URL: <https://www.ipsa.org/>
5. Міжнародний центр перспективних досліджень. URL: <http://icps.com.ua/>
6. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939 -VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
7. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 № 1296 -IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1296-15>
8. Український незалежний центр політичних досліджень. URL: <http://www.ucipr.org.ua/ua/>
9. Центр протидії дезінформації. URL: <https://cpd.gov.ua/>

Реквізити затвердження

Затверджено на засіданні кафедри політології, історії і філософії.
Протокол від 01 вересня 2025 року № 2.

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи здобувачів вищої освіти				Разом
	Виступи на семінарах	Розв'язування тестів	Виконання завдань самостійної роботи	Написання проєкту	
Тема 1. Поняття політичної комунікації.	5	12	2	12	7
Тема 2. Політичні технології як механізм політичних комунікацій.	5		2		7
Тема 3. Маніпулятивні політичні технології: поняття і види.	10 (5+5)		2		12
Тема 4. Види маніпулятивних технологій.	10 (5+5)		2		12
Тема 5. Інформаційні маніпулятивні технології.	10 (5+5)		2		12
Тема 6. Медіаграмотність та принципи споживання інформації.	5		2		19
Тема 7. Критичне мислення як засіб протистояння маніпуляціям.	10 (5+5)		2		12
Тема 8. Протидія маніпуляціям під час виборчих кампаній.	5		2		19
Разом	60	12	16	12	100

Шкала та критерії оцінювання

Шкала та критерії оцінювання виступів на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує власні думки; демонструє на високому рівні здатність критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичні інститути та процеси, світову політику та політику окремих країн та регіонів, прогнозувати розвиток політичних процесів, визначати фактори, що впливають на них, базові знання проблем політичних маніпуляцій та способів протидії їм; наводить необхідні приклади, аргументує їх;
4	здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений навчальний матеріал, виявляє належне розуміння його змісту, але припускається незначних помилок, які самостійно виправляє після зауважень викладача; демонструє на належному рівні здатність критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичні інститути та процеси, світову політику та політику окремих країн та регіонів, прогнозувати розвиток політичних процесів, визначати фактори, що впливають на них, базові знання проблем політичних маніпуляцій та способів протидії їм наводить необхідні приклади, аргументує їх;
3	здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння тематики навчальної дисципліни, викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і

	переконливо обґрунтовує власні думки; пов'язує теоретичний матеріал з практичними вміннями з допомогою викладача; демонструє на середньому рівні здатність критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичні інститути та процеси, світову політику та політику окремих країн та регіонів, базові знання проблем політичних маніпуляцій та способів протидії їм;
2	здобувач вищої освіти під час відповіді демонструє поверхневий рівень засвоєння навчального матеріалу, викладає його непослідовно і невпевнено, допускається значних принципових помилок у викладенні фактів, що спотворюють їх зміст; демонструє низький рівень критичного осмислення принципів здійснення влади та публічної політики, знань проблем політичних маніпуляцій та способів протидії їм;
1	здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини навчального матеріалу, допускає суттєві помилки; демонструє мінімальний рівень знань з проблем політичних маніпуляцій та способів протидії їм
0	відповідь відсутня

Шкала та критерії оцінювання розв'язування тестів

Кількість балів	Критерії оцінювання
Кожна правильна відповідь – 0,5 балів	
11-12	Продемонстрований високий рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
7-10	Продемонстрований достатній рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
4-6	Продемонстрований задовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
2-4	Продемонстрований низький рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання
0-1	Продемонстрований незадовільний рівень формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Кількість балів	Критерії оцінювання
2	Завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі з демонструванням уміння застосовувати необхідну інформацію, знання, методи; здобувач вищої освіти застосовує творче мислення для розв'язання теоретичних та практичних завдань, демонструє високий рівень спроможності прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.
1	Завдання самостійної роботи виконані частково, або мають неточності чи незначні помилки з частковим демонструванням уміння застосовувати необхідну інформацію, знання, методи; здобувач вищої освіти демонструє достатній рівень спроможності прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень.
0	Завдання самостійної роботи не виконані, або виконані повністю неправильно.

Шкала та критерії оцінювання написання проєкту

Кількість балів	Критерії оцінювання
10-12	на високому рівні виконані всі вимоги до написання і захисту проєкту; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; зроблений аналіз різних поглядів на проблему науковців; сформульовані чіткі завдання дослідження; логічно викладена власна позиція; зміст проєкту відповідає визначеній проблематиці; сформульовані висновки відповідно до завдань; на додаткові питання надані правильні відповіді; проєкт підготовлений з дотриманням принципів персональної відповідальності, якісної роботи щодо поставлених завдань і взятих обов'язків, академічної доброчесності; під час захисту були продемонстровані на високому рівні навички ділової комунікації;
7-9	на достатньому рівні виконані всі вимоги до написання і захисту проєкту; визначена проблема й обґрунтована її актуальність; сформульовані чіткі завдання дослідження; висновки визначені відповідно до завдань; дотримані вимоги до зовнішнього оформлення; відповіді на додаткові питання є достатніми; проєкт підготовлений з дотриманням принципів персональної відповідальності, якісної роботи щодо поставлених завдань і взятих обов'язків, академічної доброчесності, в процесі доповіді демонструє на достатньому рівні сформовані навички ділової комунікації;
4-6	основні вимоги до проєкту і його захисту виконані, але при цьому допущені деякі недоліки; не обґрунтовано актуальність проблеми, висновки не чіткі; наявні певні неточності у викладенні матеріалу; на додаткові питання дані неповні відповіді; здобувач вищої освіти в процесі доповіді демонструє на середньому рівні сформовані навички ділової комунікації;
1-3	є значні відступи від вимог, зокрема, тема розкрита лише частково; допущені фактичні помилки в змісті проєкту або при відповіді на додаткові питання; висновки відсутні; здобувач вищої освіти в процесі доповіді не розкриває у достатньому обсязі тему проєкту; демонструє на низькому рівні сформовані навички ділової комунікації;
0	проєктна робота не виконана